

Orthodox Co-secretary:

Prof. Dr. Nikolaos **Loudovikos**
Hortiatis 57010
Thessaloniki
Greece / Griechenland
Phone: +30-2310-348004
Telefax: +30-2310-300360
E-mail: nloudovikos@aeath.gr

Catholic Co-secretary:

Dr. Johannes **Oeldemann**
Johann-Adam-Möhlner-Institut f. Ökumenik
Leostr. 19 a, 33098 Paderborn
Germany / Deutschland
Phone: +49-5251-8729804
Telefax: +49-5251-280210
E-Mail: J.Oeldemann@moehlerinstitut.de

Відень, 2008 р.

П'яте засідання Спільної православно-католицької робочої групи святого Іринія проходило з 19 по 23 листопада 2008-го року у домі «Дон Боско» у Відні на запрошення фундації «Pro Oriente». На початку зустрічі учасників Робочої групи привітав президент фундації «Pro Oriente» доктор Йоганн Марте, який наголосив, що фундація і Робоча група мають спільні інтереси у справі сприяння православно-католицькому діалогу. В рамках вечора, організованого фундацією «Pro Oriente», двоє учасників Робочої групи, проф. доктор Йов Геча і проф. доктор Ерве Леґран (обидва з Парижа), прочитали публічні лекції про сучасний стан і проблемні питання діалогу. Стало очевидним, що для успішного перебігу діалогу потрібне подальше дослідження таких важливих аспектів, як еклезіологія і церковні структури.

П'ята сесія Робочої групи була присвячена темі «Доктрина і практика першості у XVI-XIX століттях». Таким чином група продовжила серію дискусій, в яких намагалася прослідкувати розвиток вчення і практики першості за допомогою хронологічних екскурсів у церковну історію. Цього року Робоча група розглядала, з одного боку, роль папства у пост-реформаторський період, а з іншого – розвиток предстоятельських і синодальних структур у Православній Церкві в Османській і Російській імперіях.

Хоча авторитет пап рішуче оскаржувався реформаторами, Тридентський собор (1545-1563 рр.) не займався темою папської першості безпосередньо, а отже повноваження папи у формуванні віровчення залишилися відкритим питанням. Тим не менше, реформи у царині богослужіння, катихизи і богословської освіти, ініційовані Тридентським собором, призвели до централізації віронавчального авторитету у Католицькій Церкві, що зміцнило позиції Римського престолу. З того часу і надалі лояльність до папства стала характерною рисою католицької ідентичності.

Тому аналіз нашого сьогоднішнього ставлення до характерних рис наших ідентичностей, які формувалися з плином історії, є дуже важливим для православно-католицького діалогу. Ми також маємо взяти до уваги ті уявлення, які ми маємо одне про одного, і те, чи відповідають ці образи самосприйняттю партнерів по діалогу.

В Османській імперії структура «рум-міллету» також призвела до централізації у житті Православної Церкви. Таким чином, османський період призвів до значного зміцнення позиції Вселенського патріархату за рахунок інших православних патріархатів, які підпорядковувалися Вселенському патріарху відповідно до світського законодавства. Водночас соборність, як богословський принцип, ніколи повністю не щезала зі свідомості Церкви.

Розвиток націоналізму у XIX ст. часто допроваджував до порушення фундаментальних еклезіологічних принципів у наших Церквах. Територіальний принцип був частково замінений етнічним принципом, на що, наприклад, собор у Константинополі 1872-го року відреагував засудженням етнофілетизму.

Більше ніж в будь-якій іншій країні, Православна Церква у Росії зазнала усіх можливих злетів і падінь, періодів підтримки і переслідувань державною владою. Таким чином, її історія ясно свідчить як про вплив політичних факторів на Церкву, так і про відносність цього впливу, адже навіть у періоди жорсткого контролю з боку держави Церква вміла зберігати багате духовне життя.

Наші історичні дослідження показали, що політичні і культурні фактори мали сильний вплив на церковні структури і на Сході, і на Заході. Це означає, що в історичному аналізі повинен застосовуватися мультидисциплінарний підхід, який враховуватиме фактори, що хоч і не мають богословського значення, однак впливають на практичну еkleзіологію Церков. Багато проблем, таких як ужиток світської влади, тенденції до централізації і, дещо пізніше, сильний наголос на національній складовій, можна спостерігати як на Сході, так і на Заході. Ці питання вимагають спільних відповідей, до яких можна дійти шляхом диференційованого історичного аналізу.

Церкви Сходу і Заходу часто поставали перед тією самою спокусою: поєднувати управління Церквою зі світською владою. Це сполучення зміцнювало владу предстоятеля за рахунок соборних структур. Тим не менш, хоча соборність іноді доволі сильно усувалася на задній план, вона ніколи повністю не зникала зі свідомості Церкви як богословський принцип.

Інтерпретуючи історичні дані, варто уникати ідеалізації. Не принесе користі підшукування історичних прикладів, які б підтверджували наші ідеалізовані уявлення. Наприклад, самий факт наявності синодів ще не доводить повноцінного застосування принципу соборності на практиці.

Приклад богословського листування між Вселенським Патріархом Єремією II і теологами Реформації у Тюбінгені наприкінці XVI ст. свідчить про складність діалогу, не заснованого на спільній богословській термінології. Історичний аналіз листування показує, що для успіху в діалозі потрібна обоюдопільна згода щодо критеріїв церковної єдності. Це стосується не лише віросповідних питань, а й еkleзіологічних принципів.

Кожен богословський діалог має також герменевтичний вимір, а отже повинен враховувати мовні відмінності, способи мислення і особливі наголоси, які робляться у різних традиціях. Герменевтичний метод може виявити різноманітні підходи, які, у свою чергу, виражають багатство віри і не є взаємовиключними. Отже, у нашому прагненні до взаємного розуміння богословських і канонічних висловів ми мусимо користати з інструментів сучасної герменевтики, які допоможуть нам розмістити вирази минулого у їхньому історичному контексті, визначити їхню незмінну цінність, відокремивши їх від анахронізмів, та спробувати зробити їх відповідними до сучасної ситуації («повторне прочитання»).

Спільна православно-католицька робоча група святого Іринія була заснована у м. Падерборн у 2004-му році. Вона складається з 26 богословів, 13 з яких є православними і 13 – католиками (з Австрії, Болгарії, Естонії, Греції, Італії, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Румунії, Сербії, США, України і Франції). Співголовами групи є єпископ Бранічевський доктор Ігнатій (Мідіч) (Сербія) і єпископ Магдебурґа доктор Герхард Файґе (Німеччина). Друга зустріч Робочої групи пройшла у листопаді 2005-го року в афінському монастирі Пенделі (Греція), третя – у грудні 2006-го року у бенедиктинському монастирі Шевтонь (Бельгія), а четверта – у листопаді 2007-го року у Белграді (Сербія).

Наприкінці сесії учасники Робочої групи зустрілися з католицьким архієпископом Відня, кардиналом Крістофом Шьонборном та представниками різноманітних християнських церков і спільнот Відня для обміну інформацією про цілі Робочої групи та екуменічну діяльність у Відні. Від імені учасників єпископ доктор Герхард Файґе подякував архієпископу Віденському і фундації «Pro Oriente» за їхню гостинність та фінансову підтримку зустрічі. Наступне засідання Робочої групи заплановане на листопад 2009-го року, ймовірно у Дамаску.

Додаткова інформація:

Зі сторони Православної Церкви у зустрічі Спільної православно-католицької робочої групи у Відні взяли участь: єпископ Бранічевський Ігнатій (Мідіч); Маріос Бегзос, Афіни; Йов Геча, Париж; Кирило Говорун, Київ; Ассаад Каттан, Мюнстер; Ніколаос Лудовікос, Салоніки; Пол Меєндорф, Крествуд, Нью-Йорк; Грігоріос Папафомас, Таллінн; Владан Перішіч, Белград; Маріян Стоядінов, Велико Тирново.

Зі сторони Католицької Церкви були присутні: єпископ Герхард Файге, Магдебург; Томас Бремер, Мюнстер; Ясинт Дестівель, Париж; Едвард Фарруджіа, Рим; Базіліус Грьон, Грац; Пітер Конен, Гертогенбос; Ерве Леґран, Париж; Йоганнес Ельдемманн, Падерборн; Рудольф Прокші, Відень; Вольфганг Тьоніссен, Падерборн.

